

Ürdün Türkleri Üzerine Genel Bir Bakış¹

A General Overview of the Turks of Jordan

Lana Ahed Mahmoud Al AENZI²

Özet

Ürdün Türkleri, Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak özellikle 19. yüzyılın sonlarından itibaren çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasi sebeplerle Ürdün topraklarına göç eden ve yerleşen Türk topluluklarının torunlarıdır. Farklı bölgelerde yerleşen bu topluluklar, zamanla yerel Arap halkıyla yakın ilişkiler kurmuş; Ürdün toplumunun sosyal, ekonomik ve kültürel hayatına katılmışlardır. Ürdün Türkleri, yeni çevrelerine uyum sağlamaya çalışırken aynı zamanda tarihî kimliklerini, kültürel değerlerini ve geleneksel adetlerini koruma gayreti içinde olmuşlardır.

Geleneksel yaşam tarzları, aile yapıları, yemek kültürleri, bayram ve törenleri bakımından Ürdün Türkleri, Türkiye'deki Türklerle birçok ortak yön paylaşmaktadır. Ancak uzun yıllar Arapça konuşulan bir toplum içinde bulunmaları nedeniyle günlük yaşam ve dil kullanımında bazı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu makalede, Ürdün Türklerinin tarihî arka planı, göç ve yerleşim süreçleri, bölgedeki Türkçenin dilsel özellikleri ve Arapçadan gelen etkiler ele alınmakta; ayrıca topluluğun sosyal, dini ve kültürel yaşamı incelenerek Ürdün Türklerinin kimliği kapsamlı biçimde değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Ürdün Türkleri, Göç Süreçleri, Osmanlı Dönemi.

Abstract

The Turks of Jordan are the descendants of Turkish communities who migrated to and settled in the territory of Jordan, beginning in the Ottoman Empire period and especially from the late 19th century onwards, due to various social, economic, and political reasons. These communities settled in different regions, gradually established close relations with the local Arab population, and actively participated in Jordan's social, economic, and cultural life. While trying to adapt to their new environment, the Turks of Jordan have also endeavored to preserve their historical identity, cultural values, and traditional customs.

In terms of traditional lifestyle, family structure, cuisine, festivals, and ceremonies, the Turks of Jordan share many similarities with the Turks living in Turkey. However, as they have lived for many years within an Arabic-speaking society, certain differences have emerged in their daily life and language use. This study examines the historical background, migration and settlement processes of the Turks of Jordan, as well as the linguistic features of the Turkish spoken in the region and the influences of Arabic. Moreover, it evaluates the community's social, religious, and cultural life, providing a comprehensive understanding of the identity of the Turks of Jordan.

Key Words: Turks of Jordan, Migration Processes, Ottoman Period.

Atf (cite): Al Anezi, Lana Ahed Mahmoud (2025). Ürdün Türkleri Üzerine Genel Bir Bakış, *Kocatepe Beşeri Bilimler Dergisi*, 4 (2), 226-237, <https://doi.org/10.61694/kbbd.183373>

Makale Türü (Paper Type): Araştırma / Research

Makale Geliş Tarihi (Received): 01.12.2025

Makale Kabul Tarihi (Accepted): 24.12.2025

Makale Yayın Tarihi (Published): 28.12.2025

¹ Bu makale, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında devam etmekte olan “Ürdün Türk Ağızları” adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Doktora Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, lanalahed@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3734-3317>

1. Giriş

Orta Doğu'nun merkezinde yer alan Ürdün, tarih boyunca farklı kültürlerin kesişim noktası olmuş ve birçok göç hareketine sahne olmuştur. Asya kıtasında, Doğu Akdeniz ile Arap Yarımadası arasında stratejik bir konuma sahip olan ülke, tarihsel süreçte siyasî, ekonomik ve kültürel etkileşimlerin yoğun yaşandığı bir coğrafya niteliği taşımaktadır. Ürdün'ün Türkiye ile doğrudan sınırı bulunmasa da Osmanlı İmparatorluğu'nun bir eyaleti olarak uzun süre bu devletin idaresinde kalması, iki ülke arasında güçlü tarihî ve kültürel bağların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, Osmanlı döneminde bölgeye gelen Türk toplulukları, bugün Ürdün Türkleri olarak adlandırılan topluluğun tarihsel temelini oluşturmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun idarî, askerî ve ekonomik politikaları çerçevesinde bölgeye yerleşen Türkler, 19. yüzyılın sonlarından itibaren artan göçlerle daha görünür hâle gelmiştir. Cumhuriyet döneminde ise aile bağları, ticaret imkânları ve siyasi koşullar sebebiyle bu göç hareketleri devam etmiştir. Günümüzde yapılan saha çalışmaları ve alanyazın incelemelerine göre Ürdün Türklerinin sayısının 10 bini aştığı, ülkenin farklı şehirlerinde dağınık biçimde yaşadıkları anlaşılmaktadır. Nüfus büyüklüğü açısından küçük görünse de bu topluluk, kimliğini ve kültürel değerlerini koruma yönündeki çabalarıyla dikkat çekmektedir.

Ürdün Türkleri üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı sınırlıdır. Bu makalede yalnızca mevcut kaynaklarla yetinilmemiş, aynı zamanda saha araştırması yapılarak doğrudan gözlemler ve bulgular değerlendirilmiştir. Böylece topluluğun tarihsel arka planı, göç süreçleri, dilsel özellikleri ve günümüzdeki sosyal ve kültürel görünümü daha somut bir biçimde ele alınmıştır. Modernleşme, toplumsal değişim ve küreselleşmenin getirdiği zorluklara rağmen Ürdün Türkleri, kültürel kimliklerini yaşatma konusunda güçlü bir irade göstermektedir.

Bu makalede esas olarak, görece sade bir yaşam süren ve çadır hayatını sürdüren Türk toplulukları üzerinde durulmuştur. Günümüzde Ürdün'de yalnızca etnik aidiyet üzerinden Türkleri tespit etmek güçleşmiştir, zira birçok Türk ailesi zaman içerisinde Ürdünlülerle sosyal ilişkiler kurmuş ve bu durum onların ayırt edilmesini zorlaştırmıştır. Makale, özellikle çadır hayatı etrafında bir arada yaşayan Türklerle gerçekleştirilen görüşmelere dayanmakta olup ulaşılan tespitler söz konusu grubun deneyimlerinden hareketle ortaya konulmuştur.

2. Tarihî Arka Plan ve Göç Süreçleri

Memlükler döneminin sona ermesiyle birlikte, 1516 yılında gerçekleşen Mercidâbık Savaşı ve 1517 Ridaniye Savaşı sonucunda Osmanlılar; Suriye, Filistin, Ürdün ve Mısır'ı hâkimiyetleri

altına almışlardır (Öztürk, 2015, s. 327-329). Bu gelişmeyle birlikte Osmanlı Devleti, Doğu Akdeniz'in ve Arap Yarımadası'nın büyük bir bölümünü kontrol altına almış, stratejik açıdan önem taşıyan Ürdün toprakları da bu hâkimiyet alanına dâhil edilmiştir. Yaklaşık dört asır boyunca Osmanlı idaresi altında kalan Ürdün hem siyâsî hem de sosyal ve kültürel açıdan imparatorluğun ayrılmaz bir parçası olmuştur.

Ürdün'ün Osmanlılar açısından stratejik önemini artıran unsurlardan biri, bölgenin hac yolu üzerinde bulunmasıdır. Hac kabilelerinin güvenliği için kaleler, kervansaraylar ve menziller inşa edilmiş, bu durum Ürdün'ü askerî ve ekonomik bakımdan özel bir konuma taşımıştır. 20. yüzyılın başlarında II. Abdülhamid'in emriyle yapımına başlanan Hicaz Demiryolu ise bu stratejik önemi pekiştirmiştir. 1900 yılında temeli atılan ve 1908'de Şam'dan Medine'ye kadar uzanan hat; Amman, Zerka, Maan ve diğer Ürdün şehirlerinden geçerek bölgeyi Osmanlı merkezine bağlamıştır. Demiryolu, sadece hac yolculuklarını kolaylaştırmakla kalmamış, Osmanlı'nın askerî sevkiyatını ve idarî kontrolünü güçlendirmiş; Ürdün'de inşa edilen istasyonlar, Osmanlı mimarî ve mühendislik anlayışını yansıtan önemli eserler olarak dikkat çekmiştir (Top, 2016, s. 137).

Osmanlı hâkimiyeti döneminde Ürdün'e çeşitli bölgelerden göçler gerçekleşmiş, özellikle Anadolu ve çevresinden gelen yöneticiler, askerî sınıf ve bazı kabileler bölgeye yerleşmiştir. Bu göçler arasında Çerkesler ve Çeçenler gibi topluluklar, askerî ve idarî görevler kapsamında bölgeye intikal etmiştir. Yerleşim süreçleri çoğunlukla stratejik olarak belirlenen şehir ve kasabalarda gerçekleşmiş, böylece Osmanlı hâkimiyetinin güvenliği sağlanmış ve bölgedeki demografik yapı çeşitlenmiştir (Peake, 1998, s. 367). Göç eden topluluklar, yerel halkla etkileşim kurarak günlük yaşam, gelenek ve ekonomik faaliyetlerde kalıcı izler bırakmış ve Ürdün'ün kültürel çeşitliliğine katkıda bulunmuşlardır.

Ürdün'deki Türk varlığı hem dönemsel hem de niteliksel açıdan farklı düzeylerde incelenebilir. Göç nedenleri tam olarak bilinmemekle birlikte, Ürdün Türklerinin en eski sivil toplum örgütü olan ve 1975'te kurulan Türk Hayır Cemiyeti Başkanı Muhammed el-Türk'e göre bu göçler çeşitli faktörlere dayanmaktadır: i. Osmanlı Devleti'nin son elli yıldaki sıkıntılı döneminde güvenilebileceği Türk ailelerini stratejik bölgelere yerleştirerek uzak karakollar oluşturmaları; ii. Hicaz Demiryolu hattının inşası için bölgeye gelen Türklerin yerleşimi; iii. Anadolu, Şam, Filistin, Hicaz ve Yemen hattında yürütülen ticaret faaliyetleri amacıyla gerçekleşen göçler; iv. dini sebeplerle, özellikle Kudüs ve kutsal bölgelere yakın olmak için Anadolu'dan bölgeye yapılan göçler; v. dini eğitim amacıyla gerçekleşen münferit göçler; vi. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı ordusunda görev alan bazı askerlerin geri dönemeyip kaldıkları bölgelerde yerleşmeleri (Duman, 2019, s. 6).

Bu göçler, Ürdün ve çevresindeki Türk varlığının temel unsurlarını oluşturmakla birlikte, bölgeyi göç alanı olarak gören veya göç yolu olarak kullanan Türk soyluların katkısını da göstermektedir.

Ürdün topraklarına yönelik ilk toplu göçler, 1860'lı yıllarda yaşanmıştır. Oğuzların Avşar boyuna mensup yaklaşık 100 aile, günümüzde Amman sınırları içinde yer alan Rumman köyüne yerleşmiştir. Göç eden Avşar aileleri Anadolu'nun farklı bölgelerinden (Aydın, Kayseri, Bolu, Urfa, Erzincan) gelmiş ve sulak, verimli arazilerle çevrili Rumman'da yerleşik hayata geçmişlerdir. Göç yollarının iki ana merkezi Şam ve Kudüs olmuş; az sayıda aile Yafa ve Nablus'a yerleşmiştir. Ürdün Devleti'nin kurulmasının ardından Rumman'da kalan bu aileler, bölgenin temel unsurlarından biri hâline gelmiştir (Duman, 2019, s.7).

Ürdün Türkleri doğrudan Türkiye'den değil, çoğunlukla Suriye, Irak ve Filistin üzerinden gelmiş; Filistin'den gelen Türkmenler, 1948 Arap-İsrail Savaşının ardından Ürdün'e göç ederek yerleşmişlerdir. Bu durum, Ürdün'deki Türk topluluklarının tarihî süreç içinde farklı göç yollarıyla şekillendiğini ve bölgedeki kültürel çeşitliliğe katkı sağladığını göstermektedir. Ürdün'deki Türklerin günümüzdeki varlığı ise farklı nedenlere dayanmakta, bazıları iş veya eğitim amacıyla bulunmaktadır. Bu makalede öncelikli olarak eskiden yerleşmiş Türk toplulukları ele alınmaktadır.

3. Dilsel Kimliği

Osmanlı'dan günümüze kadar geçen süreçte Türkler, Arap toplumuyla yoğun şekilde etkileşime girmiş ve bunun sonucu olarak Arapça gündelik yaşamın, eğitimin ve resmî kurumların dili hâline gelmiştir. Bu nedenle, aile içinde Türkçe korunmaya çalışılan bir dil iken Arapça toplumsal yaşamda vazgeçilmez bir iletişim aracı olarak öne çıkmıştır.

Ürdün Türklerinin önemli bir bölümü tarihsel süreç içerisinde iki dillilik özelliği kazanmıştır. Uzun süredir Ürdün'de yaşamaları ve Arap toplumuyla iç içe bulunmaları sebebiyle günlük yaşamlarında Arapça baskın dil hâline gelmiştir. Buna rağmen birçok Türk ailesi, kendi aralarında Türkçe konuşarak ana dillerini koruma çabası göstermiştir. Bu durum hem kimlik bilincini sürdürmenin hem de kuşaklar arası kültürel aktarımın önemli bir göstergesidir.

Ürdün Türkleri arasında gözlemlenen dilsel çeşitlilik iki ana grupta değerlendirilebilir. İlk grupta yer alanlar hem Türkçe hem Arapçayı etkin biçimde kullanan, yani iki dilliliği sürdüren topluluklardır. Bu gruptaki bireyler aile içinde Türkçe konuşurken dış dünyada ve özellikle Arap toplumuyla olan iletişimlerinde Arapçayı tercih etmektedirler. İkinci grupta ise yalnızca Arapça konuşan, Türkçeyle bağlarını büyük ölçüde yitirmiş bireyler bulunmaktadır. Bu ikinci grup

çoğunlukla genç nesillerden oluşmakta olup sosyal çevre ve eğitim gibi faktörler Türkçenin kullanımının azalmasında belirleyici olmuştur.

Dilsel açıdan dikkat çeken bir diğer husus, Türkçeyi koruma çabalarına rağmen Arapça etkisinin konuşma dilinde yoğun biçimde hissedilmesidir. Örneğin, günlük yaşamda “medrese” (okul) veya “müsteşfa” (hastane) gibi Arapça kökenli kelimeler Türkçe konuşma içerisine dâhil edilmekte, bağlaç ve bazı kalıplar da Arapçadan aktarılmaktadır. Bu durum, iki dilliliğin doğal bir sonucu olarak görülebilir. Öte yandan, Türk ailelerinin çocuklarına doğrudan Türkçe öğretmeye çalışmaları, dilin kimliksel bir değer olarak korunmasına yönelik güçlü bir iradenin varlığını göstermektedir. Nitekim yapılan görüşmelerde, “çocuklarımız dünyaya geldiğinde Türkçe konuşur, çünkü biz Türküz” ifadesi, bu çabanın somut bir yansımasıdır.³

4. Ürdün Türklerinin Kültürel ve Sosyal Hayatı

Ürdün Türkleri, Arap dünyasının merkezinde yaşamalarına rağmen tarih boyunca kültürel kimliklerini korumaya özel önem vermişlerdir. Bu toplulukların bir kısmı, yaşadıkları ülkenin kültürel yapısıyla kaynaşarak Ürdün toplumuna büyük ölçüde entegre olmuş, gündelik yaşam pratikleri bakımından Ürdünlülerle benzerlik göstermeye başlamıştır. Ev düzeni, meslekî faaliyetler, dil ve toplumsal ilişkiler açısından bakıldığında bu grupların yerli halktan ayırt edilmesi çoğu zaman mümkün değildir. Buna karşılık, kimlik bilincini koruyan ve geleneksel değerlerini yaşatmaya çalışan kesimler de bulunmaktadır. Daha önce gerçekleştirilen saha araştırmaları (Duman, 2019, s. 17-18), Ürdün Türklerinin önemli bir bölümünün yüksek eğitim düzeyine sahip olduklarını ve devlet memurluğu da dâhil olmak üzere pek çok meslek alanında görev aldıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, Türklerin ülke genelinde orta sınıf yaşam standardına sahip topluluklar arasında yer almalarını sağlamıştır. Bununla birlikte, tüm Türk toplulukları aynı yaşam biçimini benimsememiştir; bazıları çadır hayatını sürdürmüş, farklı şehirlerde bir araya gelerek geleneksel yaşam tarzlarını korumuşlardır. Bu makalede özellikle söz konusu topluluklarla yapılan görüşmeler temel alınmış ve tespitler bu grupların deneyimlerine dayandırılmıştır.

4.1. Göçmen Kimliği ve Yaşam Tarzı

³ İrbid şehrinde Salih Bereket ile yapılan görüşmeden elde edilmiştir (29 Nisan 2025).

Tüm Türk topluluklarının aynı düzeyde kaynaştığı söylenemez. Özellikle Irak, Suriye ve Filistin'den göç eden bazı Türkler, Ürdün'de göçmen kimlikleri çerçevesinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Amman, İrbid ve Madaba gibi şehirlerde çadırlarda yaşamayı tercih eden bu gruplar hem kültürel pratiklerini sürdürme arzusu hem de ekonomik yetersizlikler nedeniyle modern konutlara geçiş yapamamışlardır. Çadır hayatı, yalnızca geçmişten aktarılan kültürel alışkanlıkların bir sembolü olmakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik ve sosyal koşulların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu topluluklar belirli bölgelerde kümelenmiş, kendi aralarında güçlü bir iletişim ağı oluşturmuş ve dış toplumla sınırlı etkileşim içinde kalmışlardır. Çadır yaşamı, zamanla bir yaşam tarzı hâline gelmiş; sürekli göç etme ve yer değiştirme alışkanlığı hem şehir içi hem de şehirler arası hareketlilik bağlamında günlük hayatın doğal bir parçası olmuştur. Hatta şehir içinde dahi sık sık yer değiştirerek çadırlarını yeniden kurmuşlardır. Ayrıca, birçok aile yılın belirli dönemlerini çalışmak amacıyla Mısır veya Suudi Arabistan'da geçirmiş, bazıları Türkiye'deki akrabalarını ziyaret etmiş ve kimi aileler yalnızca çocuklarını Türkiye'ye göndermiştir. Tüm bu geçici göç ve yer değişikliklerine rağmen Ürdün, bu topluluklar için daimî bir yaşam merkezi olmaya devam etmiş ve göçmen kimliği günlük hayatın ayrılmaz bir unsuru olarak varlığını sürdürmüştür.⁴

Fotoğraf 1. İrbid'in Ramtha

ilçesinde göçebe Türklerin ikamet ettikleri çadır

4.2. Eğitim Durumu

⁴ Amman'ın Sahab bölgesinde birkaç Türk ailesi ile yapılan görüşmeden elde edilmiştir (26 Ağustos 2025).

Ürdün Türkleri arasında eğitim seviyesi farklılık göstermektedir. Şehir yaşamına uyum sağlayan ve toplumsal hayata dahil olan kesimlerde yükseköğrenim oranı belirgin şekilde yüksektir. Ancak çadır hayatını sürdüren topluluklarda eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Çocukların okula gönderilmemesi, özellikle bu gruplarda sık rastlanan bir durumdur. Son yıllarda uluslararası kuruluşların girişimleriyle çocukların eğitime yönelik destek projeleri geliştirilmiş, bunun sonucunda sınırlı sayıda aile çocuklarını okula göndermeye başlamıştır. Eğitim düzeyindeki farklılık, aynı zamanda bu toplulukların toplumsal statülerinde de belirleyici bir unsur hâline gelmiştir.⁵

4.3. Çalışma ve Geçim Biçimleri

Ürdün Türkleri, yaşam koşulları ve toplumsal konumlarına bağlı olarak farklı geçim yolları benimsemişlerdir. Şehir yaşamına uyum sağlamış ve toplumsal yaşama katılım gösteren kesimlerde, kamu görevleri, özel sektör işleri ve serbest meslekler yaygın olup bu gruplarda orta düzey yaşam standardı belirgindir. Buna karşılık, çadırlarda yaşamayı sürdüren topluluklar çoğunlukla küçük ölçekli ticaret, sokak satıcılığı ve gündelik işlerde çalışmak gibi yollarla geçimlerini sağlamaktadır. Ancak bu uğraşların çoğu ruhsat veya yasal izinlerden yoksun olduğundan zaman zaman devletle sorun yaşamalarına yol açmaktadır. Ekonomik sıkıntıları, çadırlarda yaşayan toplulukların günlük yaşamlarını sürdürebilmelerini zorlaştıran başlıca faktörlerden biridir.⁶

4.4. Sosyal Kabul ve Toplumsal İlişkiler

Ürdün toplumuyla kaynaşan Türkler, toplumsal hayatta önemli bir yer edinmiş ve büyük ölçüde kabul görmüştür. Ancak çadır hayatı süren gruplar, yaşam biçimleri sebebiyle farklılaşmış ve çoğu zaman toplum tarafından dışlanmıştır. Sokak kenarlarında veya kırsal bölgelerde çadırlarda yaşamak, Ürdünlüler açısından olumsuz algılanmış, bu nedenle bu topluluklarla iletişim sınırlı kalmıştır. Buna rağmen, bu grupların kendi içlerinde güçlü bir dayanışma ağı kurdukları, farklı şehirlerde yaşamalarına rağmen birbirleriyle sürekli temas hâlinde oldukları gözlemlenmiştir.

4.5. Sosyal ve Hukuki Statü

⁵ İrbid, Amman ve Madaba’da yapılan görüşmelerden elde edilmiştir (2025, Nisan–Eylül).

⁶ İrbid, Amman ve Madaba’da yapılan görüşmelerden elde edilmiştir (2025, Nisan–Eylül).

Ürdün Türkleri, vatandaşlık bakımından Ürdün toplumunun ayrılmaz bir parçasıdır. Kimlik kartları ve pasaportları Ürdün vatandaşlarına verilenlerle aynıdır. Ayrıca her vatandaş gibi kimlik numarasına sahiptirler. Bu durum, onların sağlık hizmetlerinden yararlanmalarına, mülk edinmelerine, iş kurmalarına ve resmi işlemleri yerine getirmelerine imkân tanımaktadır. Dolayısıyla hukuki statü açısından Ürdün Türkleri ile diğer Ürdünlüler arasında bir fark bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, özellikle çadırlarda yaşayan ve maddi durumu zayıf olan bazı aileler, geçimlerini sağlamakta zorluk yaşamaktadır. Bu gruplara, devlet kurumları tarafından sosyal destek sağlanmakta, kimi zaman her ay düzenli maaş bağlanmaktadır. Böylece, ekonomik olarak dezavantajlı durumda bulunan ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamaları amaçlanmaktadır.⁷

4.6. Yemek Kültürü

Ürdün Türklerinin yemek kültürü, kültürel kimliklerinin öne çıkan unsurlarından biridir. Sofralarda hem Türk mutfağının geleneksel lezzetleri hem de Ürdün'ün simgesi olan mansaf⁸ bulunmakta, bu da iki kültür arasında doğal bir kaynaşmayı göstermektedir. Çadırlarda yaşayan ailelerde elektrikli mutfak araçlarının sınırlı olması nedeniyle yemekler genellikle açık ateşte hazırlanmakta, günlük ihtiyaca uygun pişirilmekte ve uzun süre saklanması mümkün olmamaktadır. Kahvaltı alışkanlıklarında ise Türkler ve Ürdünlüler arasında belirgin bir fark görülmemektedir.⁹

4.7. Düğün Gelenekleri

Düğünler, kültürel kimliğin en belirgin şekilde ortaya çıktığı alanlardan biridir. Türk topluluklarında olduğu gibi kız isteme, kına gecesi ve düğün günü gelenekleri sürdürülmektedir. Törenlerde hem Türkçe hem Arapça müzikler çalınmakta, gençler ve çocuklar da türküler söylemektedir. Düğünler genellikle düğün salonlarında değil, topluluğun bir araya geldiği çadırlarda yapılmakta ve büyük bir katılımı kutlanmaktadır. Ayrıca düğünden üç gün sonra yemek dağıtılması da bu topluluklarda yaygın bir uygulamadır.¹⁰

4.8. Kıyafet Kültürü

⁷ İrbid, Amman ve Madaba'da yapılan görüşmelerden elde edilmiştir (2025, Nisan–Eylül).

⁸ Mansaf kuzu eti, pirinç pilavı ve jameed adı verilen kuru yoğurt sosundan oluşan geleneksel bir Ürdün yemeğidir.

⁹ İrbid şehrinde Ramtha ilçesinde Ceylan, Zeynep, Sümeye gibi kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir (2025, Nisan).

¹⁰ İrbid şehrinde birçok Türk ailesiyle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir (2025, Nisan).

Kıyafet, Ürdün Türklerinin kültürel kimliğini yansıtan önemli bir unsurdur. Ürdünlülerle bazı benzerlikler taşımasına rağmen belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir. Çadır hayatı süren topluluklarda kıyafetler daha sade ve geleneksel olup çoğunlukla evlerde bulunan dikiş makineleriyle hazırlanabilmektedir. Kadınlar genellikle renkli giysiler tercih ederken yaşlı kadınlar siyah giysi giymektedir. Baş örtüleri tam kapalı olmayıp boyun kısmı görünür durumdadır, kadınlar çeşitli takılar takmakta ve Türk kültürüne özgü bir uygulama olarak nazar boncuğu kullanmaktadır. Erkekler ise genellikle günlük kıyafetler giymektedir. Bu özellikler, toplulukların birbirinden ayırt edilmesini mümkün kılmaktadır.¹¹

4.9. Ölüm ve Yas Gelenekleri

Ölüm ve yas kültürü hem Türk hem de Arap geleneklerinin birleştiği bir alan olarak dikkat çekmektedir. Ürdün Türklerinde, Ürdünlülerde olduğu gibi, bir kişinin vefatının ardından üç gün boyunca taziye çadırı kurulmakta, yedinci ve kırkinci günlerde topluca yemek dağıtılmaktadır. Yas sürecinde erkeklerin saç kestirmemesi, kadınların süslenmemesi gibi uygulamalar yaygın olup, bu durum yasin sembolik bir ifadesi olarak görülmektedir. Ayrıca, cenaze sonrasında komşuların aileye yemek götürmesi ve günlük işlerde yardımcı olması, toplumsal dayanışmanın önemli bir göstergesi sayılmaktadır. Bunun yanında, bazı ailelerde mevlit okutma uygulaması devam etmekte ve bu uygulama hem dini hem de kültürel bir alışkanlık olarak yaşatılmaktadır.¹²

5. Sonuç

Ürdün Türkleri genel olarak iki ana grupta değerlendirilebilir. Birinci grup, Osmanlı döneminden itibaren Ürdün’de kalan ve zamanla yerleşik hayata geçen Türklerden oluşmaktadır. Bu topluluk, Çerkesler ve Çeçenler gibi diğer gruplarla birlikte özellikle Amman başta olmak üzere farklı şehirlerde yaşamaktadır. Zaman içinde Ürdün vatandaşlığı almış, devlet kurumlarında görev almış, özel sektörde çalışmış veya kendi işlerini kurmuşlardır. Ürdün toplumuyla sosyal ilişkiler kurarak büyük ölçüde kaynaşmışlardır. Bugün bu grubun Türk kimliği çoğu zaman yalnızca soyadlarıyla anlaşılmakta, kendilerini ise “Ürdünlü” olarak tanıtmaktadırlar. Bununla birlikte, Türkiye’ye bağlılıklarını göstermek amacıyla kendi aralarında dernekler kurmuş ve Türkiye’nin millî günlerini Ürdün’de kutlamaya devam etmişlerdir.

¹¹ İrbid, Amman ve Madaba’da yapılan görüşmelerden elde edilmiştir (2025, Nisan–Eylül).

¹² Madaba şehrinde Ali Hasan ile yapılan görüşmeden elde edilmiştir (15 Eylül 2025).

İkinci grup ise Irak, Suriye ve Filistin'den farklı dönemlerde dinî ve ticarî sebepler veya güvenlik sebepleriyle göç eden Türklerden oluşmaktadır. Göç bu topluluk için bir yaşam tarzı hâline gelmiş ve günümüze kadar devam etmiştir. Yaklaşık on bin kişiden oluşan bu grup, Ürdün Türk topluluğunun önemli bir parçasıdır. Bu topluluk dil, kıyafet ve yemek kültürü bakımından Ürdünlülerden belirgin farklılıklar taşımaktadır. Modernleşmeye karşı mesafeli bir tavır sergileyen bu grupta bazı ailelerin maddi durumları iyi olmasına rağmen evlerinin yanında ya da karşısında çadır kurmaya devam ettikleri gözlenmektedir. Bu durum, çadır hayatının onlar için yalnızca barınma değil, aynı zamanda kültürel bir sembol olduğunu göstermektedir.

Yaşam tarzlarındaki farklılıklar nedeniyle bu gruplar, bazı Ürdünlüler tarafından tam anlamıyla kabul görmemekte ve zaman zaman toplumdan dışlanmaktadır. Özellikle çadırlarda yaşayan ailelerin temiz olmayan ortamlarda yaşadığına dair algılar ve ruhsatsız işlerle uğraşmaları, bu bakış açısını güçlendirmektedir. Bunun farkında olan topluluk, dışarıya karşı mesafeli bir tavır geliştirmiş ve güçlü bir iç dayanışma kurmuştur. Evlilikler çoğunlukla kendi içlerinde gerçekleşmekte, bu da topluluk içi bağlılığı artırmaktadır. Diğer Ürdünlüler ise onları zaman zaman “yabancı” olarak nitelemektedir.

Her ne kadar sayıları genel nüfusa oranla az olsa da Ürdün Türkleri dikkate değer bir topluluktur. Buna karşın, onlar üzerine yapılan akademik çalışmalar sınırlı kalmıştır. Oysa Ürdün Türklerinin yaşam biçimleri, sosyal uyum süreçleri ve kültürel özellikleri, hem Ürdün'ün çok kültürlü yapısını anlamak hem de Türkiye-Ürdün ilişkileri açısından büyük önem taşımaktadır. Bu topluluğun tanıtılması ve akademik olarak ele alınması, iki ülke arasında kültürel köprülerin güçlendirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırma ve yayın etiğine uygun hareket edilmiştir.

Destek Beyanı

Araştırma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından desteklenmemiştir.

Çıkar Çatışması

Herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Duman, B., & Proje Ekibi. (2019). *Ürdün’de Kadim Türk Varlığı ve Akraba Topluluklar [Rapor]*. ORSAM (Ortadoğu Araştırmaları Merkezi) & YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı)
- Öztürk, Y. (2015). *Osmanlı Hakimiyetinde Kuzey Arabistan ve Ürdün (1516–1918)*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Peake, F. G. (1998). *Tarih Şarkî Ürdün ve Kabileleri* (تاريخ شرقي الأردن وقبائلها). Çev. Behaeddin Tukan. Amman: Ehli Matbaası.
- Top, M. (2016). Hicaz Demiryolu ve Ürdün’deki Osmanlı Dönemi Tren İstasyonları. *Yüziüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ortadoğu Özel Sayısı.

Extended Abstract

The Turks of Jordan are the descendants of Turkish communities whose historical roots trace back to the administrative and military activities of the Ottoman Empire in the region and who settled in Jordan through various waves of migration. Beginning in the late nineteenth century, these communities were drawn to Jordan due to political and economic transformations, regional conflicts, Ottoman administrative policies, and projects such as the Hejaz Railway. Over time, they established a lasting presence in the country. Today, the Turkish population in Jordan exceeds twelve thousand. Although dispersed across different cities, they continue to preserve their cultural identity and maintain strong social solidarity.

Jordan’s strategic location has been one of the key factors shaping the Turkish presence throughout history. During nearly four centuries of Ottoman rule, Jordan held great significance for securing pilgrimage routes and controlling the empire’s eastern and southern borders. This situation led to the settlement of military units, administrators, and various tribal groups originating from different parts of Anatolia, thereby creating a permanent Turkish population in the region. From the nineteenth century onward, additional waves of migration from Anatolia, Syria, and Palestine further strengthened this presence.

In their new homeland, the Turks of Jordan succeeded both in integrating into the local Arab society and in preserving their own cultural practices. Family structure, hospitality traditions, culinary culture, wedding customs, and holiday celebrations closely resemble those of Turkish communities in Anatolia. However, living for generations within an Arabic-speaking environment has resulted in noticeable linguistic changes. Influenced heavily by Arabic in terms of phonology and vocabulary, the Turkish spoken by these communities has developed into a distinct and unique dialect.

Today, two main linguistic groups are observed among the Turks of Jordan. The first consists of bilingual individuals who actively use both Turkish and Arabic. They often prefer Turkish in family communication while switching to Arabic in social settings. The second group includes individuals who speak only Arabic in daily life and whose connection to Turkish has significantly weakened. Among younger generations, the decreasing use of Turkish increases the risk of language loss. Nevertheless, many families make strong efforts to preserve their mother tongue by teaching their children Turkish words from an early age and emphasizing the role of language in transmitting cultural identity.

This article examines the historical origins, migration processes, settlement patterns, and social position of the Turks of Jordan based on both the existing literature and field research. Interviews conducted with Turkish communities who continue to live in tents in various cities provide important insights into their forms of social solidarity, economic activities, and everyday practices. These groups have not transitioned to modern housing due to economic limitations and their desire to maintain traditional lifestyles. Patterns of mobility—such as

seasonal migrations, temporary work abroad, frequent relocation, and visits to relatives—are defining features of their way of life.

The social and economic roles of the Turks of Jordan reveal the diversity within the community. Families who have become urbanized and attained higher levels of education hold various positions in state institutions and the private sector, placing them within Jordan's middle class. In contrast, rural and tent-dwelling groups continue to engage in traditional economic activities such as livestock raising, seasonal labor, and small-scale trade. Both groups employ different methods to preserve their identity: while urban families maintain cultural identity primarily through domestic practices, tent-dwelling communities make it visible through shared living spaces and strong kinship ties.

The main purpose of this study is to evaluate the Turks of Jordan not merely as a historical migration phenomenon but as a living community that continues to sustain its cultural heritage and displays dynamic social and linguistic characteristics. By focusing on themes such as linguistic change, cultural adaptation, the preservation of traditional practices, identity transmission, and social visibility, the study aims to reveal the position of Jordan's Turks within modern Jordanian society. In doing so, it contributes both to academic literature and to current field-based observations, offering a broader perspective on the cultural and social presence of this community.

An important dimension of preserving cultural identity among the Turks of Jordan is the process of intergenerational transmission. The older generation plays a decisive role in maintaining both traditional Turkish culture and the Turkish spoken within the family. Elders convey narratives about Turkish history, ancestry, and cultural values brought from Anatolia, while also ensuring that weddings, engagements, births, and funerals continue to reflect Turkish traditions. However, the younger generation's increasing interaction with Arab culture—through the education system, modern lifestyle, and social environment—has reduced the visibility of Turkish identity. This highlights the crucial role of family structures and community solidarity in sustaining cultural identity. In recent years, the rise of technology, social media, and direct communication with Turkey has renewed interest among young people in their Turkish roots. Turkish TV series, music, and online content have strengthened cultural belonging, revitalizing both language use and traditional practices. These developments show that the preservation of identity among the Turks of Jordan is supported not only by traditional mechanisms but also by modern communication tools.